

Työkyvyn tukeminen etenevän sairauden kohdalla

VATES-päivät 4.-5.4.2017
Marju Teinikivi
Erikoissuunnittelija
Neuroliiton työllisyyspalvelut

MS-tauti

- Keskushermoston sairaus , ei suoraan vaurioita muuta elimistöä
- Ns. autoimmuunisairaus eli elimistön oma puolustusjärjestelmä hyökkää hermosolujen myeliinin kimppeun ja aiheuttaa tulehduspesäkkeitä joista jää arpia eli plakkeja
- Myeliinivauriot hidastavat hermoimpulssin kulkua
- Vauriokohdat vaikuttavat oireiden ilmenemiseen
- Hermosoluissa tapahtuu myös korjaantumista, mistä syystä MS-taudin oireet voivat välillä kadota kokonaan

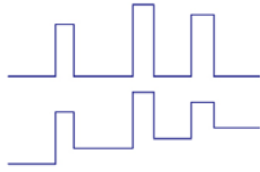
MS-taudin oireita

- Näkö- ja silmäoireet
- Tuntomuutokset
- **Uupumus**
- **Liikkumisen hankaluudet**
- **Muistin, keskittymisen ja ajattelun hankaluudet**
- Mielialaongelmat
- Rakon ja suolentoiminnan ongelmat
- Kipu

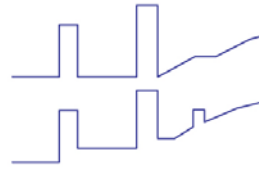
Työkyvyn muutos

- Työkyky riippuu työtehtävien vaatimuksista suhteessa toimintakykyyn
- Diagnoosivaiheessa toimintakyky on yleensä alentunut
- Sopivan lääkityksen löydyttyä toimintakyky paranee
- Oireeton jakso voi olla kuukausista useisiin vuosiin
- Lääkitysvaihdot voivat heikentää toimintakykyä väliaikaisesti
- Pahenemisjaksojen välillä toimintakyky voi palautua täysin tai jäädä alentuneeksi
- Sairaus voi myös edetä ilman pahenemisjaksoja vähitellen
- Eläkeviive oireista eläkkeelle on keskimäärin 13 v

MS-TAUDIN ETENEMISTAVAT

Relapsoiva remittoiva
= aaltomaisesti eli
pahenemisvaiheittain etenevä

Sekundaarisesti progressiivinen
= toissijaisesti etenevä eli aaltomai-
sesti alkanut sairaus on muuttunut
tasaisesti eteneväksi

Primaarisesti progressiivinen
= ensisijaisesti eli alusta alkaen
etenevä

Työterveyshuollon haasteita

- Sopivuuden arviointi jos oireet näkymättömiä
- Työntekijää hoidetaan neurologian poliklinikalla
- Sairastuneilla usein tarve pärjätä ja sairauspoissaoloja voi olla vähän
- Ei kokemusta MS-taudin erilaisista muodoista , epävarmuus tukitoimenpiteistä
- Kilpailu, paine toimia työnantajan tahdon mukaan?

Tyypillisiä tarpeita MS-tautia sairastavilla

- Sisäilman lämpötilan laskeminen tai mahdollisuus vaihtaa työpistettä viileämpään tilaan
- Lepotaukojen lisääminen päivään
- Työajan joustot ja lyhentäminen, etätyömahdollisuus
- Vuorotyöstä päivävuoroon
- Keskittymistä ja muistamista helpottavat toimintatavat
 - Häiriötekijöiden ja keskeytysten vähentäminen
 - Muistin apuvälineet
 - Mahdollisuus tehdä yksi asia kerrallaan valmiiksi
- Esteettömyyden parantaminen ja työpaikalle pääsemisen helpottaminen
- HYVIN YKSILÖLLISTÄ!

Onnistuneita työkokeiluesimerkkejä

- Kevyempi pankkitoimihenkilön työnkuva lähempänä kotia olevassa työpisteessä
- Perhepäivähoidon ohjaajasta vammaisten päivätoiminnan ohjaajaksi
- Sairaanhoitaja vuodeosastotyöstä kuulontutkijaksi päivätyöhön
- Vaativasta asiantuntija-/johtotehtävästä osa-aikaisiin suunnittelutehtäviin
- Siivoustyötä kevyemmässä kohteessa ja sopivampi työaika

Huonoja kokemuksia

- Työkokeilupäätös, mutta mistään ei saa apua kokeilupaikan löytämiseen
- Työkokeilu työhön palatessa tehtävään, missä ei voi kokeilun jälkeen jatkaa tai
- työpaikan ulkopuolelle paikkaan, missä ei jatkomahdollisuutta
- Työkokeilu uusiin tehtäviin mihin ei perehdytetä kunnolla mutta virheet ja puutteet kirjataan
- Työkokeilu 3 kk, jonka lopussa ainoa palaveri jossa todetaan, että ei tämä oikein nyt sujunut
- Työkokeilu työpaikalla tehtäviin, mihin työntekijä ei motivoitunut

Työnantajan huolia

Kun työntekijä sairastuu työssä ollessaan

- KUSTANNUKSIA muutoksista ja lisääntyneestä työterveyshuollon tarpeesta
- TUOTTAVUUS ALENEE, EI PÄÄSTÄ TAVOITTEISIIN
 - tähän ei mistään tukea, kuormittaa muita työntekijöitä
- TYÖAJAN LYHENTÄMINEN
 - Kuka tekee jäljelle jäävän osa-aikatyön?
 - Uuden osa-aikatyöntekijän palkkaaminen suhteessa kallista
- AMMATILLINEN KUNTOUTUS
 - Aiheuttaa järjestelyjä työpaikalla, palavereja työterveyshuollossa, sitoo esimiehen työaika
 - Jos ei ole sopivaa tehtävää, mihin siirtää, tämä prosessi lähinnä stressaava kaikille osapuolille
- Uutta TYÖVOIMAA SAATAVILLA, helpompi olisi kun työntekijä lähtisi?

Kun palkkaa työntekijän, jolla on etenevä sairaus

- PALKKATUKI
 - Jos työkyky alentunut palkatessa, kesto epävarmaa
- ELÄKEVAKUUTTAMISEN ERILLISVAKUUTUS OSATYÖKYKYISELLE
 - kesto 5 vuotta, etenevässä sairaudessa työkyvyttömyysriski lisääntyy vuosien mittaan, ei vähene
- IRTISANOMISEN VAIKEUS työkyvyn heikentyessä, jos työnantaja on työsopimusta solmiessa tiennyt sairaudesta
- SYRJINTÄsyytökset jos ei palkkaa sairastavaa työnhakijaa tai jos ei tee työntekijän mielestä kohtuullisia mukautuksia

Kuinka motivoida työnantajaa muutokseen?

- Tietoa sairaudesta, kokemuksista muualla
- Sairauspoissaolot vähenevät
- Työteho lisääntyy kun saadaan osaaminen käyttöön ja motivaatio paremmaksi
- Osatyökyvyttömyyseläkkeen kautta täydelle eläkkeelle tulee edullisemmaksi (suurtyönantajat) ja kunta-alalla osatkv-eläke ei nosta varhemaksuja
- Järjestelymyönteisyyden vaikutus työilmapiiriin
- Osaaminen lisääntyy, vastaavia tilanteita voi tulla eteen
- Imagokysymys, ”hyvä työnantaja”
- Työnantajan velvollisuuksiin vetoaminen....

Realistisuus

- Etenevä sairaus etenee toimenpiteistä huolimatta
- Takapakkeja tulee kun sairaudessa huonompi vaihe
- Osa sairastuneista käyttää hyväksi tilannetta ja etsii keinoja saada perusteettomia etuja
- Osalla sairastuneista on hyvin epärealistinen käsitys omasta työkyvystään ja työtehtävistä
- Vammaisjärjestön tehtävä on auttaa ylittämään sairaudesta tai vammasta johtuvia esteitä ja löytämään kaikkia osapuolia tyydyttävä ratkaisu

Hyvä työkyvyn tukemisen prosessi

- Työhöntulotarkastus
- Työterveyshuollon seuranta
- Sairaudesta kertominen työpaikalla viimeistään siinä vaiheessa kun sairaus jollain tavalla näkyy/tuntuu työssä
- Työterveysneuvottelu ennaltaehkäisevässä mielessä jo ennen suuria muutostarpeita
- Työkykyä tukevia muutoksia vähitellen
 - Pienet muutokset auttavat jo paljon
 - Ammatillisen kuntoutuksen suunnittelu aloitettava ajoissa kun on nähtävissä tarve muuttaa työtehtäviä
- Avoimuuteen kannustava turvallinen ilmapiiri alusta loppuun

Kiitos!